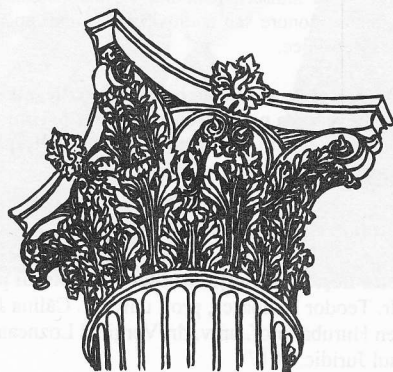

Prof. univ. dr. Teodor Bodoașcă
Prof. univ. dr. Călina Jugastru
Conf. univ. dr. Eugen Hurubă
Prof. univ. dr. Verginel Lozneau

Liber Amicorum

Ioan Leș

Contribuții la studiul dreptului privat

Universul Juridic

București

-2017-

Cuprins

Abrevieri.....	XI
CV - Ioan Leș.....	XV

FESTIVITĂȚI DE ACORDARE A TITLULUI DE DOCTOR HONORIS CAUSA

Festivitate Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia	XXXI
Festivitate Universitatea „Petru Maior” din Tîrgu Mureș.....	XLI

LAUDATIO

Laudatio – Ioan Chelaru	LIII
Laudatio – Ovidiu Predescu	LV
Laudatio – Augustin Lazăr	LVII
Laudatio – Jacques Isnard	LIX
Laudatio – Teodor Bodoașcă.....	LXI
Laudatio – Florea Măgureanu	LXIII

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

Legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei conform dispozițiilor Codului civil român (Nadia-Cerasela Aniței).....	3
Considerații privind drepturile executorilor judecătorești (Vlad Barbu)	27
Contribuții la studiul actualelor reglementări referitoare la divorțul pe cale judiciară (Teodor Bodoașcă)	33
Contestația privind tergiversarea procesului (Moise Bojincă).....	55
Reflecții asupra unor elemente de reformă ale procesului civil (Sevastian Cercel, Daniel Ghiță)	61
Efectivitatea accesului la justiție al persoanei juridice, din perspectiva asistenței judiciare (Ioan Chelaru).....	72

Considerații privind procedura în contenciosul constituțional (Mircea Criste, Ioan Gânfălean).....	79
Din nou despre circulația juridică a terenurilor dobândite prin constituirea dreptului de proprietate (Gheorghe Dobrican)	95
Regula celei de-a doua șanse: implicațiile în materie procesuală ale dispozițiilor art. 2.539 alin. (2) și (3) C. civ. (Gheorghe Durac, Nicolae-Horia Țiț)	99
Despre unele forme contractuale de muncă, altele decât contractul de muncă standard (tipic) (Romulus Gidro, Aurelia Gidro)	126
Calificarea în conflictele de legi și în conflictele de jurisdicții (Călina Jugastru)	148
Unele aspecte controversate privind publicitatea hotărârii de divorț și data la care este desfăcută căsătoria (Verginel Lozneanu)	175
Aspecte de drept substanțial și drept procesual în materia uzucapiunii imobiliare (Mara Ioan)	180
Noul Cod civil și sfârșitul absolutismului juridic (Marian Nicolae)	197
Semnificația noțiunilor de „parte prezentă”, respectiv „parte lipsă” din conținutul art. 64 alin. (4), art. 457 alin. (4) și art. 719 alin. (6) C. pr. civ. (Evelina Oprina)	214
Obligația de informare precontractuală și formalismul informativ (Liviu Pop)	221
Calitatea procesuală – condiție pentru exercitarea acțiunii civile (Claudia Roșu)	241
Minoritățile naționale și protecția juridică internațională a persoanelor aparținând acestora (Stelian Scăunaș)	251
Căile de atac împotriva actelor de sancționare disciplinară (Alexandru Țiclea)	264
Perspectivile Codului Mondial de Executare, pentru procedurile de executare silită (Adrian Stoica).....	281
Particularitățile proceselor civile cu participanți minori (Laura Cetean-Voiculescu)	299
Considerații cu privire la acțiunea în contrafacere (Adrian Circa)	305
Din nou, despre câteva aspecte privind vânzarea bunului altuia (Gheorghe Comăniță)	324
Incidente procedurale specifice executării silite (Eugen Hurubă)	341
Noțiuni relevante în dreptul european al concurenței (Ioan Lazăr)	367
Despre declararea judecătorească a morții și efectele acesteia (Cornelia Munteanu)	406
Considerații privind aplicarea în timp a Regulamentului (CE) nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (Dan Andrei Popescu)	420

Respect pentru oameni și cărți

Reglementarea autorizării vânzării de bunuri comune ale soților și procedura de urmărire silită a bunurilor imobile și a bunurilor mobile aflate în proprietatea devălmășă a soților sau ca bunuri proprii ale acestora de către creditorii personali ai soților. Aspecte de ordin fiscal în materia înstrăinării de bunuri comune ale soților (Olivia Puie).....	440
Considerații privind legitimitatea instituției căilor de atac. Funcții și fundamente (Sebastian Spinei).....	458
Contractul de locațiune. Noțiuni, caractere juridice, condiții de validitate (Andreea Tabacu).....	466
Conexarea dosarelor de executare silită (Emilia Cotoi).....	496
Nisipurile mișcătoare ale jurisdicției (Emanuel Tăvală).....	505
Aspecte privind calitatea procesuală în litigiile de muncă și unele implicații ale acestora (Ribana Murar).....	515
Declarația martorului. Considerații asupra dreptului procesual german (Corina Petică Roman).....	527
Hotărârea judecătorească în contenciosul administrativ (Laurențiu Șoneriu).....	535
Tradiție și modernism în edificarea ordinii juridice naționale sau despre impactul dreptului Uniunii Europene asupra dreptului românesc (Valentin-Stelian Bădescu).....	547
Răspunderea disciplinară în cadrul profesiilor juridice (Ioan Gârbuleț).....	574
Schimbare de paradigmă asupra modului de executare a obligației de întreținere după intrarea în vigoare a Codului civil (Manuela Elena Popescu).....	597
Actele Consiliului, ale Comisiei și ale Băncii Centrale Europene – titluri executorii (Marius Radu).....	603
Acțiunea disciplinară împotriva magistraților și principiile procedurilor judiciare (Liviu-Narcis Pîrvu).....	609

Legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei conform dispozițiilor Codului civil român

Prof. univ. dr. Madia-Cerusea ANIȚEI
Facultatea de Drept, Științe Sociale și Politice
Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

Articolul 2.589 C. civ. cu denumirea marginală „Legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei” răspunde: „Efectele generale ale căsătoriei sunt supuse legii reședinței obișnuite comune a soților, iar în lipsă, legii cetățeniei comune a soților. În lipsa cetățeniei comune, se aplică legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată. (1) Legea determină în mod special: (1) a) condițiile efectelor personale, cât și efectelor patrimoniale ale căsătoriei pe care soții le au în reglementarea și de la care soții nu pot deroga, indiferent de regimul matrimonial ales de aceștia. (2) Prin excepție de la prevederile alin. (2), drepturile soților asupra locuinței familiale, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe sunt supuse legii statului unde aceasta este situată.” (alin. 1-3)

2. Cum interpretăm dispozițiile art. 2.589 C. civ. referitoare la legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei?

Conținutul art. 2.589 C. civ. revizuit - al efectelor generale ale căsătoriei, cu excepția drepturilor soților asupra locuinței familiale, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe care sunt supuse legii statului unde locuința este situată, li se va aplica, în mod special, întrucât se poate deroga indiferent de regimul matrimonial ales de soți.

1. Legea reședinței obișnuite comune a soților, iar în lipsă,

2. Legea cetățeniei comune a soților, iar în lipsă,

3. Legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată.

Conținutul dispozițiilor art. 2.589 C. civ. revizuit - 3 sunt următoarele situații:

1. Legea reședinței obișnuite comune a soților se aplică în următoarele cazuri:

a. soții au reședința comună (soții francezi, un soț cetățean francez și un soț cetățean român);

b. soții au reședința obișnuie comună în lipsă, un soț cetățean român și un soț cetățean francez;

c. soții sunt străini.

Legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei conform dispozițiilor Codului civil român

Prof. univ. dr. Nadia-Cerasela ANIȚEI*

Facultatea de Drept, Științe Sociale și Politice

Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați

1. Sediul juridic al dispozițiilor referitoare la legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei conform dispozițiilor Codului civil român

Articolul 2.589 C. civ. cu denumirea marginală „Legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei” dispune: *„Efectele generale ale căsătoriei sunt supuse legii reședinței obișnuite comune a soților, iar în lipsă, legii cetățeniei comune a soților. În lipsa cetățeniei comune, se aplică legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată. [alin. (1)] Legea determinată potrivit alin. (1) se aplică atât efectelor personale, cât și efectelor patrimoniale ale căsătoriei pe care această lege le reglementează și de la care soții nu pot deroga, indiferent de regimul matrimonial ales de aceștia. [alin. (2)] Prin excepție de la prevederile alin. (2), drepturile soților asupra locuinței familiei, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe sunt supuse legii locului unde aceasta este situată.” [alin. (3)].*

2. Cum interpretăm dispozițiile art. 2.589 C. civ. referitoare la legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei?

Din dispozițiile art. 2.589 C. civ. rezultă că **efectelor generale ale căsătoriei**, cu excepția situației referitoare la drepturile soților asupra locuinței familiei, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe care sunt supuse legii locului unde locuința este situată, li se va aplica în ordine, fără a se putea deroga indiferent de regimul matrimonial ales de soți:

1. **legea reședinței obișnuite comune a soților, iar în lipsă,**
2. **legea cetățeniei comune a soților, iar în lipsă,**
3. **legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată.**

Studiind dispozițiile art. 2.589 C. civ. observăm că avem următoarele situații:

1. **Legea reședinței obișnuite comune a soților** se aplică în următoarele cazuri:

a. soții au cetățenie comună (spre exemplu, doi soți cetățeni francezi);

b. soții au cetățenii diferite (spre exemplu, un soț cetățean român și un soț cetățean francez);

c. soții sunt apatrizi.

* E-mail: nadia.anitei@ugal.ro; ncerasela@yahoo.com.

2. Legea cetățeniei comune a soților se aplică doar în cazul în care soții nu au reședință obișnuită (spre exemplu, unul dintre soți are reședința în România și celălalt soț are reședința în Spania), dar obligatoriu au aceeași cetățenie, ambii soți spanioli).

3. Legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată se aplică în următoarele cazuri:

- a. soții au reședințe diferite (un soț cu reședința în Italia și celălalt soț cu reședința România);
- b. soții au cetățenii diferite (un soț de cetățenie română și celălalt soț de cetățenie italiană);
- c. soții sunt apatrizi.

Din dispozițiile alin. (3) al art. 2.589 C. civ. observăm că în cazul locuinței familiei drepturile soților asupra acesteia, dar și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe sunt supuse legii locului unde aceasta este situată.

3. Cum calificăm primar noțiunea de efecte generale ale căsătoriei din perspectiva dreptului internațional privat român?

În ceea ce privește **dreptul internațional privat român, calificarea primară** se face după *legea română, lege a forului* pentru orice autoritate publică română. Astfel, potrivit art. 2.558 C. civ., „(1) Când determinarea legii aplicabile depinde de calificarea ce urmează să fie dată unei instituții de drept sau unui raport juridic, se ia în considerare calificarea juridică stabilită de legea română. (2) În caz de retrimiteră, calificarea se face după legea străină care a retrimis la legea română. (3) Natura mobilă sau imobilă a bunurilor se determină potrivit legii locului unde acestea se află sau, după caz, sunt situate. (4) Dacă legea română nu cunoaște o instituție juridică străină sau o cunoaște sub o altă denumire ori cu un alt conținut, se poate lua în considerare calificarea juridică făcută de legea străină. (5) Cu toate acestea, când părțile au determinat ele însele înțelesul noțiunilor dintr-un act juridic, calificarea acestor noțiuni se face după voința părților”.

Deci, conform art. 2.558 alin. (1) noul C. civ., calificarea primară se face întotdeauna după legea română, adică în conformitate cu noțiunile utilizate de sistemul de drept românesc. Totuși, trebuie făcute două observații: prima că termenul de „instituție de drept” trebuie interpretat *lato sensu*, incluzând și noțiunile juridice, iar a doua că excepțiile de la alin. (2), (3), (4) și (5) sunt de strictă interpretare. De asemenea, calificarea unei probleme ca fiind de drept procedural sau de drept material se face după legea română¹.

În acest context ținând cont de prevederile art. 2.558 alin. (1) C. civ. **vom efectua calificarea primară**, adică după *legea română ca lege a forului* pentru orice autoritate publică română a noțiunii de **de efecte generale ale căsătoriei**.

¹ M.V. Jakotă, *Drept internațional privat*, vol. I, Ed. Fundației Chemarea, Iași, 1997, p. 210; D. Lupașcu, *Drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 68-70; O. Ungureanu, C. Jugastru, A. Circa, *Manual de drept internațional privat*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 86; N.C. Dariescu, *Relațiile patrimoniale dintre soți în dreptul internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 11-16; N.C. Aniței, *Convenția matrimonială în dreptul internațional privat român*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 1-5.

4. Ce înțelegem prin noțiunea de efecte generale ale căsătoriei?²

Încheierea căsătoriei generează între cei care o încheie o multitudine de raporturi, de natură diferită: socială, morală, juridică. Prin *efecte juridice ale căsătoriei* înțelegem relațiile de natură personală și patrimonială care iau naștere între soți ca urmare a încheierii căsătoriei.

Relațiile ce se nasc între soți în timpul căsătoriei, în contextul legislației actuale, stau sub semnul *egalității dintre bărbat și femeie*.

Efectele căsătoriei sunt reglementate în Codul civil în Titlul II, intitulat „Căsătoria”, Capitolul V fiind dedicat drepturilor și îndatoririlor personale ale soților (art. 307-311) și Capitolul VI, drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților (art. 312-372). De asemenea, Codul civil consacră efectelor căsătoriei și alte articole din diferite capitole, de exemplu: art. 1.031 prevede că orice donație încheiată între soți este revocabilă numai în timpul căsătoriei, art. 970-974 stabilește vocația succesorală a soțului supraviețuitor și dreptul la abitație al acestuia.

Efectele căsătoriei sunt reglementate și în unele acte normative internaționale la care România este parte sau pe care le-a ratificat ori la care a aderat, și anume: Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 16), Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (art. 23 parag. 4 și art. 24), Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (art. 10 parag. 1) etc.³.

În raport de *sfera persoanelor între care se produc aceste efecte*⁴, distingem următoarele categorii de raporturi:

- a) raporturile dintre soți;
- b) raporturile dintre soți și copiii lor;
- c) raporturile dintre un soț și rudele celuilalt soț (raporturi de afinitate);
- d) raporturile dintre membrii familiei și alte persoane fizice sau juridice.

La rândul lor, raporturile dintre soți se referă la:

- a) relațiile personale;
- b) relațiile patrimoniale;
- c) capacitatea de exercițiu.

Pentru studiul de față vom arăta ce înțelegem prin efectele generale ale căsătoriei în raporturile dintre soți.

5. Care sunt situațiile în care legea română guvernează efectele generale ale căsătoriei potrivit dispozițiilor art. 2.589 C. civ.?

Din dispozițiile art. 2.589 C. civ. rezultă că efectele generale ale căsătoriei pot fi guvernate de legea română în următoarele situații:

5.1. Legea reședinței obișnuite comune a soților este guvernată de legea română în următoarele cazuri:

- a. soții au cetățenie comună (spre exemplu doi soți cetățeni belgieni);

² A se vedea N.C. Aniței, *Dreptul familiei*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 63-69.

³ T. Bodoașcă, *Dreptul familiei*, Ed. All Beck, 2005, p. 113-116; N.C. Aniței, *General Considerations on Personal Relations between Spouses under the Provisions of the New Civil Code*. Postmodern Openings, Ed. Lumen, Iași, 2011, p. 53-60.

⁴ D. Lupașcu, *Dreptul familiei*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 80.

Respect pentru oameni și cărți

b. soții au cetățenii diferite (spre exemplu un soț cetățean german și un soț cetățean francez);

c. soții sunt apatrizi.

5.2. Legea cetățeniei comune a soților este guvernată de legea română doar în cazul în care cei doi soți sunt cetățeni români și au reședințe diferite (spre exemplu unul dintre soți cetățean român are reședința în Germania și celălalt soț cetățean român are reședința în Spania), dar obligatoriu ambii soți au aceeași cetățenie, respectiv română.

5.3. Legea română este cea care guvernează efectele generale ale căsătoriei, dacă căsătoria a fost celebrată pe teritoriul României, aplicându-se în următoarele cazuri:

a. soții au reședințe diferite;

b. soții au cetățenii diferite;

c. soții sunt apatrizi.

5.4. Din dispozițiile alin. (3) ale art. 2.589 C. civ. observăm că în situația în care locuința familiei este situată în România drepturile soților asupra acesteia, dar și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe sunt supuse legii române ca lege a locului unde aceasta este situată (lex rei sitae).

6. Ce înțelegem prin noțiunea de „Legea reședinței obișnuite” conform dispozițiilor de drept internațional privat din Codul civil

6.1. Ce înțelegem prin noțiunea de reședință în dreptul internațional privat român?⁵

Codul civil în art. 2.570 cu denumirea marginală „Determinarea și proba reședinței obișnuite” prevede: „În sensul prezentei cărți, reședința obișnuită a persoanei fizice este în statul în care persoana își are locuința principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare. Reședința obișnuită a unei persoane fizice acționând în exercițiul activității sale profesionale este locul unde această persoană are stabilimentul său principal. [alin. (1)] Pentru determinarea locuinței principale vor fi avute în vedere acele circumstanțe personale și profesionale care indică legături durabile cu statul respectiv sau intenția de a stabili asemenea legături. [alin. (2)]

Având în vedere dispozițiile alin. (1) și (2) ale art. 2.570 C. civ. putem spune că prin reședința obișnuită a persoanei fizice în România înțelegem adresa din România unde persoana fizică respectivă (cetățean român, cetățean străin sau apatrid) își are locuința principală și unde își desfășoară în mare parte întreaga activitate personală, socială și profesională.

⁵ N.C. Aniței, *What do we mean by the notion of "the law of habitual residence" according to the provisions of private international law in the Civil Code?*, World Lumen Congress 2016 Logos Universality Mentality Education Novelty, Iași&Suceava, Lumen Association, Lumen Publishing House, Lumen Research Center in Social and Humanistic Sciences, Lumen Consultancy and Training Center, 12-17 april 2016, cu lucrarea *What do we mean by the notion of "the law of habitual residence" according to the provisions of private international law in the Civil Code* susținut la Universitatea din Cernăuți, Ucraina; C. Jugastru, *Competența internațională a instanțelor române*, în I. Leș (coord.), C. Jugastru, V. Lozneau, A. Circa, E. Hurubă, S. Spinei, *Tratat de drept procesual civil*, vol. II, *Căile de atac. Procedurile speciale. Executarea silită. Procesul civil internațional, conform Codului de procedură civilă republicat*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 764-765.

6.2. Ce înțelegem prin noțiunea de „reședință a persoanei fizice” în dreptul românesc?

6.2.1. Noțiunea de reședință din România a cetățenilor români

Articolul 88 C. civ. definește reședința persoanei fizice ca fiind „*locul unde își are locuința secundară*”.

În art. 30 din O.U.G. nr. 97/2005 *privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români*⁶, republicată în 2011, reședința este definită ca „*adresa la care persoana fizică declară că are locuința secundară, alta decât cea de domiciliu.*”

Articolul 26 alin. (2) din O.U.G. nr. 97/2005, republicată în 2011, precizează că „*Cetățenii români nu pot avea în același timp decât un singur domiciliu și/sau o singură reședință. În cazul în care aceștia dețin mai multe locuințe își pot stabili domiciliul sau reședința în oricare dintre ele*”. Deci, cetățenii români nu pot avea în România decât o **singură reședință**.

Potrivit art. 31 alin. (1) din O.U.G. nr. 97/2005, republicată, „Reședința se înscrie la cererea persoanei fizice care locuiește mai mult de 15 zile la adresa la care are locuința secundară.”

Studiind art. 31 alin. (1) din O.U.G. nr. 97/2005 s-ar părea că reședința va trebui înscrisă **obligatoriu** în actul de identitate, la cererea persoanei fizice, dacă locuiește o perioadă mai mare de 15 zile la acea adresă. Totuși, acest termen ar fi obligatoriu dacă O.U.G. nr. 97/2005 nu ar fi suferit unele modificări prin republicarea din 2011. Art. 43 lit. c) din O.U.G. nr. 97/2005 stipulează că nerespectarea dispozițiilor art. 25 și 36 constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 75 lei la 150 lei. Se observă că, așa cum a fost republicată ordonanța, art. 43 lit. c) sancționează cu amendă contravențională de la 75 Ron la 150 Ron persoana care găzduiește o altă persoană, în mod neîntrerupt, pe o perioadă mai mare de 30 de zile, cu excepția situațiilor prevăzute de art. 32 lit. a). Din aceste dispoziții constatăm că termenul de 15 zile nu este obligatoriu pentru înscrierea reședinței la cererea persoanei fizice, atât timp cât o persoană poate găzdui o altă persoană 30 de zile, cu excepția situațiilor prevăzute de art. 32 lit. a), respectiv situația în care persoana locuiește la o altă adresă decât cea de domiciliu, în interesul serviciului sau în scop turistic.

Alineatul (2) al art. 30 din vechea reglementare a ordonanței preciza că „Mențiunea de stabilire a reședinței se acordă pentru perioada solicitată, dar nu mai mare de un an, și are valabilitate pe timpul cât persoana locuiește în mod efectiv la adresa declarată ca reședință. La expirarea acestui termen, persoana poate solicita înscrierea unei noi mențiuni de stabilire a reședinței”. În teza de doctorat „*Relațiile patrimoniale dintre soți în dreptul internațional privat român*” arătam că „*Nu înțelegem de ce cetățeanul român trebuie să solicite viza de reînnoire a reședinței în fiecare an, atâta vreme cât persoana în cauză nu și-a schimbat reședința.*” În prezent, am constatat că legiuitorul a abrogat acest alineat în 2011, când a fost republicată ordonanța.

Prin urmare, din coroborarea dispozițiilor art. 88 C. civ. și a dispozițiilor art. 30 din O.U.G. nr. 97/2005, republicată, putem defini **reședința din România a cetățenilor români astfel: reședința este adresa din România unde cetățenii români își au locuința secundară și unde locuiesc o perioadă de timp mai scurtă decât cea petrecută la locuința principală.**

⁶ Așa cum a fost aprobată și modificată prin Legea nr. 290/2005, publicată în M. Of. nr. 959 din 28 octombrie 2005.